

ГУЛИСТАН
ШАМУРАТОВА

МУХАБЪАТ
ӘТІСАНАСЫ

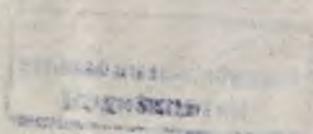
84(5кар)
Г Ш 33.

Гүлистан ШАМУРАТОВА

к-08

МУХАББАТ ЭПСАНАСЫ

поэма

Нөкис
«Қарақалпақстан» 2005

Гүлистан Шамуратова Мухаббат әпсанасы Нөкис, «Қарақалпақ-
стан» 2005, 32бет.

Г. Шамуратованың бул поэмасында өтмиштеги бир инсан му-
хаббатының тарийхы хаққында сөз етилип, сүйиклисине опадар-
лық, миллий дәстүрге садыклық көркем сүүретленген.

Поэмадағы уақыя турмыстан алынып, бүгинги күн жасларына
да сабақ болады деген үмиттемиз.

Ш $\frac{5406000033}{M-357(05)}$ Б-2005

JSBN 5-8272-0321-1

395

лит 082

5494

© «Қарақалпақстан» 2005

TIP

*Бул поэманы өмирлик жолда-
сым Аманбайдың естелигине
бағышлайман*

МУХАББАТ ЭПСАНАСЫ

поэма

ПРОЛОГ

*Бөхәр жылдағыдан ертерек келер,
Қыс қәхәри қайтып, күн бирден жылып.
Адамның ойына келмейди нелер?
Кеуілди ойранлар бир делбе қылып.
Шоқ жұлдыз шағырайып жымыңлар көкте,
Және жаңармақта бул жақты жәхән.
Көзлерим, булдырап хасла жас төкпе,
Арзыулар шоққысы кең әлем маған.
Бәлент қыялларға бәнт етип бизди,
Бөхәр ой тууғызар тағы да ойдан.
Гүллеген ериклер тартып тур көзди,
Шийрин қыялларға шүмдим бир майдан.
Қанша жасасаң да қызық бул дүнья,
Жемис болып жолларыма шашылды.
«Асқынба, ол кейни бузық, бир уйма».
Деп самал тартқылар гүмис шашымды.
Яқ, хәсиге кетсем, кеширгей Аллаһ,
Бул күнге жеткен бар, жетпеген де бар.
Сонша гүл жүзлини бул жер жалмаған,
Дүньяға келгеннің-кетпеги де бар.
Шығырдың тисиндей айланар дүнья,
Өмир бара берер кем-кем жасарып.
Өлимди ойлап-сен өзиңди алдырма,
Оның менен гүрес бар күшти салып.
Өлгенди тирилтип, қайта жасартып,
Жасамақ дәрқардур дем таусылғанша.
Жазым болғаныңша төгдір тас артып,
Жасағаның абзал дүнья тартқанша.
Мийнетте шынығып ата-бабамыз,
Бахыт тапқан, өнип-өскен өркенлеп.
Тилге тийек ақыл айтқан данамыз,
Сонлықтан бул турмысты турсаң көркемлеп.
Күн сайын көркейген турмыстың сәни,
Еске салар, ескилигин жойтпаған.*

Терең мазмунлы тум-тустың бәри,
Шайыр барма бул шынлықты айтпаған?
Дүркин-дүркин әулад өсип жайдары,
Толқын яңлы тербелискен жас сана.
Ертең емес бирақ мениң айтарым,
Ал, шынлықтан дөреген бир әпсана.
Хәр дәуирдиң өзине тән сәни бар,
Ерси емес қыйсаңыз да бурымды.
Итибар бериң, бул гәпимде мәни бар,
Бул—әңгиме елиу жылдан бурынғы.
Оннан берли ярым әсир өтсе де,
Бүгингидей көз алдымда дийдары.
Тулғаланып турар қайда кетсе де,
Арамызды алыслатқан бийзары.
Мени излеп тапқан бийтаныс адам,
—Музейге ал,—деп, әкелди бир тақыя.
—Әдеуирге барыпсыз, жаңылысқан болмаң,
—Жок, сени танийман, атың—Зульфия.
Гөнениң көзи ғой, Ғазна мақпал ғой,
Зер менен тоқылған нағысын қара.
Шекесине қызлар пәпек таққан ғой,
Кийген қыз гүл еди, ашылған жаңа.
Саған дос болыпты қыз күнлериңде,
Мен оны изледим тынбай бир өмир.
Бардур сеннен төрт жас үлкенлиги де,
Ол тууе, өзиң де болыпсаң кемпир.
Тақыясын алсам да, ийесин таппай,
Елиу жылдан берли сақлап келемен.
Асаулар тепкисин жедим, жип тақпай,
Албыртлықтан пушайманман еле мен.
Ал, шырағым тақыя бизден аманат,
Аты, жөнимди де сорама мениң.
Бенде аманатқа етпес қыянат,
Мен кеткен соң мақул бәрин билгениң.
Тақыяның ишинде сарғайған дәптер,
Қол жазбасы болып шықты Гүлжанның.
Көп еди өзегин өртеген дәртлер,
Қайда барып, қарар тапты екен жаның?

Хәр бәхәр келгенде жаслығым сени,
Излеймен ақтарып баяғы бағды.
Ер жеткизип кеткен дослығың мени,
Естен кетпес еле кеуили дағлы.
Сениң тәрийпиңди шайырлар айтқан,
Тыңлап өскен едим ышқы хәм зарын.
Мениң кеулимде де туңғыш оятқан,
Аңлап жеткен едиң Мұхаббат барын.
Хәр иске елли едиң, ақылға зийрек,
Көп оқыған дүнья әдебиятын.
Қызармауың ушын, намысты билмек,
Өз орнына қойдың ар хәм уятты.
Көп оқыуды маған күнде нәсиятлап,
Айтар еди Лермонтовтан, Байроннан.
Анасы тууғандай шайыр етип тап,
Гәп қозғар Науайы, Омар Хәйямнан.
Оның билимине тийкар бар еди,
Ата-анасы уллы журтларда оқып.
Ел-журтқа танылған билимдан еди,
Уяда көргенин перзенти тоқып,—
Кеули кең дүньяны таныған, билген,
Өз ойын әмелге асырсам деген.
Бирақ жаны нәзик хәм әзиз гүлден,
Жабырқап қалар ол сәл нәрселерден.
Түсинер едим терең ойыңды, Гүлжан,
Бир шаңлақта дасқал өскен биз бирге.
Сени жоғалтқалы жабырқап бул жан,
Изиңди көрсетпей кеттиң өмирде.
Әкең алым—устаз хәм шайыр болған,
Билимнің дәрғайын анаң басқарып.
Сениң де талантың кем болмай оннан,
Қанша күш-жигерди еткенсең сарып.
Зыялы, үлгили, ел журтқа керек,
Үлкен шаңарақтың перзенти едиң.
Тири болсаң кетпес едиң бий дәрек,
Кеулиңди тастырмас зийнети елдиң.
Билемен, қыз болып, көзге түстиң де,
Ғауғадан басыңды көтере алмадың.

Не гәрәмет сөз болса да үстиңде,
Сен өзиңниң дегениңнен қалмадың.
Самалдан сорасам, билмес дерегиң,
Толқынлар тунжырар, тым-тырыс ләм-лим,
Инсан изсиз кетип жоғалмас бәлким.
Өз орнына түссе ақыл хәм билим,
Гүлистан дер: хақыйқатты сөйлейин,
Не гәпи бар деп ойлама усының.
Қәне тыңла, бир-бир баян әйлейин,
«Тақәллесин сеүги әпсанасының»...

Сол ақшамы он төртинен тууды ай,
Мен жаңа он төртти толтырған едим.
Қыз деген-гүл деген, турмас құлпырмай,
Бәлким, салтанаты боларман елдиң.
Жаз айы, мыс қайнап тур еди күнлер,
Жаслығымның гүлдей гүлленген уақты.
Алдында не барын ким болжап билер,
Бизде аңлап билсек деймиз жан-жақты.
Баққан көзлеримиз шуғла, дүр шашып,
Биздеймиз дуньяға келген бир жанан.
Мийрим-шәпәәтли кушағын ашып,
Турғандай туйылар пүткіл жер-жәхән.
— Ер жетип қалдың—деп, ағам таңланып,
Кеулинде мың тәшүиш, хасла сыр бермес.
Досларым мени де кетпекши алып,
Бағды қыдырыуға еткенбиз хәуес.
Кемпир апамлардың өзи хәм көзи,
Ғазна мақпал тақыя бар еди мийрас.
Аршадан алдырып ағамның өзи,
Әжайып ис етти ақылға уғрас.
Маған кийгиздирди, болып тур шап-шак,
Қууанышқа сыймай, кеуилим тасып тур.
Көзлерим ушқынлап шаққандай шақмақ,
Хәмме маған қарап жаудырасып тур.
Қып-қызыл лаплама, жийеги жипек,
Аспан түслес жасыл мақпал төбеси.
Аршылған анардай, шекеде пөпек,

Зер аралас тап моншақтың дәл өзи.
Ийнимде ақ көйлек, баста тақыя,
Анам сылап-сыйнап қызларға ертти.
Кеулимиз аспанда, қыяллар айда,
Ким көзине қысып кете-қояр депти.
«Муғаллимлер үйи» қоңсы еди бизге,
«Жен ПИ»диң қызлары көп болар еди.
Ақшам ойын-зауық көргениңизде,
Шоқ көзлер жулдыздай топланар еди.
Бизлерди киргизбей иштен қулып урып,
Айнадан сығалап қызығар едик.
Солардай болсақ деп, кеуил жулқынып,
Ержетип қалғандай сызылар едиқ.
Билмедик кеуилимиз халлас урарын,
Он төртинен тууған айдай жарқырап.
Сейил етер болсақ биз «Жеңис» бағын,
Көзлер тоймас еди бизлерге қарап.
Хәмме сүйер едик сөл «Жеңис» бағын,
Кеуилде гирбиң жоқ, ашылған гүлдей.
Қыз дәураның болар патшалық тағын,
Кеттиң сен пысқырып, кеттиң көзге илмей.
Сол айлы ақшамда биз үшеу едик,
Бой жеткен еки қыз еки жағымда.
Бир дәсте бууылған гүлдердей едик,
Мисли периштедей жәннет бағында,—
Жанға ләззет берип көрген биз қызық,
Сөйлесип келемиз ауыр жатарда.
Гүлдер де паяндоз жанларын үзип,
Табанларды сүйер, қәдем атарда.
Қолаң шаш, кумай көз, қыйылған қасым,
Бойыма жарасқан липасым хасыл.
Бұлбиллер сайрап тур тилинен дүр шашып,
— Кетпе, жарасығым бол—дер-муддасыл.—
Үш қыз қолтықласып келемиз жолда,
Көрген-билгенлерге хәм мәни берип.
Байыулы шақырар-хәй Ғапыл қалма,—
Дегендей, изиңде сая жүр ерип.
Кеулим сетем алып, түршикти денем,

Байыулы шақырмас хеш аманлыққа.
Қызлар жасы үлкен қар басқан меннен,
Бармас кеуиллери хеш жаманлыққа.
— Кәуип-қәтер өз басыңа, байыулы,—
Деп сыбырлап қызлар, күлкисин тыяр.
Бийғәрез кеулимиз бақпаған қыя,
Бахтымыз бәлентлеп алға талпынар.
Ақ дийдар, ақ көйлек, айда сүттей ақ,
Ойымда Ғул-Ғула болмаған хасла.
Еки сүлдер келер салмадан атлап,
Күтип турған екен бизди тасада.
Қол алысып, шалт тоқтады еки қыз,
Ийинлесип турды, демі ишінде.
Шыңғырып, қышқырдым, «уай, неғып тұрсыз?!»
Қудай билсин турқым қандай пишінде.
Арқамнан бир қара елең етті де,
Қапсыра кушақлап, тақыямды алды.
Қолынан тислеппен, артқа тептим де,
Жаздырылып қаштым, тақыя қалды.
Зытқып киятырман мисли қояндай,
Тазыдай қуумақта изимде сүлдер.
Жаным пидә, жан таласып сянбай,
Жеттим үйге, секириппен пахсадан бирден.
Еки метр пахса араны ашып,
Қутылдым басқыншы, газзаптан аман.
Сырттағы топырлы кейнине қашып,
Еки қыз киятыр үйбетке таман.
Пахсаның басына шығып қайтадан,
Қызлардан сорадым, демимди басып.
— Тақыямды сораса не деп айтаман?!
Тентеклер кетипти хәддинен асып.
— Мен едим үйиңнен сорап әкеткен,—
Айзада диршлдер,—мен бахты қара,—
Мырс-мырс күлер, екінши қыз Дәметкен,
— Халын билмей қорқып қашқанын қара.
— Ким екен өзлери, билдиңизлер ме?
— Биз қайдан билейик түннің ишінде,
— Танымаса бизге келип тийерме?

Түрлери қайсындай, қандай пишинде?
Қанша сорасам да таппадым жууап,
— Ертең сорастырып кәрермиз,—деди.
Тақыямды берменпти, алмаған сорап.
Қәйтермен ата-анам ықласын енди.
Ғазна-мақпал тақыя шенде-шен еди,
Адамлар музейде көрген болмаса.
Ондай хасыл затлар елде кем еди.
Қолың жетпес бир қараға алмасаң.
Анамның аршасын аштырып ағам,
«Анасы қызымыз өсип киятыр.
Енди тақыя кийсе жарасар оған,
Қызың турып өзиң кийсең уятдур»,—
Деп анамнан алып берген ықласын,
Жерге урдым, бир күн киймей, сол әрман.
— Сууымның тынығы, алды асымның,
Деген жүзлерине қәйттип қарарман?
Әке Ғарғысы оқ, ана Ғарғысы...
Ғарғысқа қалдырмай табылса деймен.
Узайып баратыр күнлер арасы,
Дәреги қашан шығар екен, билмеймен.
Азар-безер қызлар қыстаған менен,
— Өзиңди кууған ким, сорастырып көр.
Танымаймыз бизди услаған менен,
Айбарақты салған өзиң себепкер.
Гуманымыз— сени сүйген жигиттен,
Ол бизде есапшы, батына алмадық.
Сеземиз сыртыңнан бақлайды көптен,
Сүңгидей қәдди дал, хаслы қалалық.
Не қыларман, қурсын, қәдди-қәуметин,
Еси-ақылым алып, елеслер тақыям.
Арзыулар шоққысы, бахтым—дәулетим,
Ойрандай, қапылсын бул жақты жәхән.
Қызлар мени ертип келип кеңсеге,
Таныстырмақшы еди, есапшы менен.
Демеди ол,— “тақыя жойтқан қыз сен бе?”
Шуқшыйып үңілген қағазға төмен.
Тақыя тууралы хеш нәрсе билмес,

Илажсыз айландым кейниме зорға,
Турқына көз салыу ойыма келмес,
Мисли түскендеймен бир қәпес торға.
Адамды қорлаған өзিনিң соры,
Менсинбегенлерде не пәруайым бар.
Зорман дегенлерден табылар зоры,
Хәр жерде яр болғай өзи бийрубар.
Үмитлер пуш болды, дерексиз үмит,
Үй-ишин ақтарып излейди анам.
Излеме анажан, тақыяны умыт,
Деп айтыудың өзи аңсатпа, маған?
Сол ақшам таранып, айна алдында,
Шашигенемди өрдим тоқпақтай бурым.
Жарасқанын жүзимдеги қалдың да,
Сүүретимнен көрип сүйсинип турдым.
Тақыямның саулаты оннан да бетер,
Пөнеги бар еди ашылған гүлдей.
Шекемди толтырып мисли хұр етер.
Шадлықтан шадландым күлимлеп күндей,—
Турғанымды көрип сиңлим Зухрахан,
Тақыяма жабысты,— кийемен мен— деп,
— Ер жет, саған мийрас болар апаңнан,—
Деп жалынып алған едим әмеллеп.
Сол бир бәне үйде Зухра жойтқан деп.
Анам урысар;— ессиз, сақау, былдыу— деп,
— Олла, билла, қайтып кийген жоқпан— деп,
Шыжа-пыжа болып, шүлдирлейди тек.
Оның сөзлерине исенбес анам,
Қанша оқлау жеди, жипәдан-жиксиз.
Ишимнен аяйман, жылайман мен хәм,
Тәғдир не дәртлерге байладың жипсиз.
Мен бир күнлик гүлдей өмири зая,
Соларман күн сайын, гүнакарман ба?
Жазықсыз бендемен, жанымды ая,
Деп Аллама күнде етемен нала.
Кеулимдеги қатып қалған бир гүман,
Досларым көрсеткен есапшы жигит.
Кеулимди қабартып, тарқамас думан.

Оннан сорамаспан, етпеспен үмит.
— Күнлер өтер, күн артынан зымырап,
Жыллар келер, жыллар ара жаңарып.
Пахсалар жемирилди түби унырап,
Сиңлилерим өсер гүлдей доланып.
Кеуиллери туулап, теңиздей тасқан,
Мен бир үндемеспен түсиңки қабақ.
Жүрисим сылбырап бир бояу боспан,
Ойыма кирмейди, оқысам сабақ.
Тигиске шебер-ем, мен болдым олақ,
Қазанымды жуусам, умытылар табақ.
Атанбастан бурын, сылбыр хәм салақ,
Несип еткей дейбер дәртке жарاماқ.
Гүман еткенимнен түңилип турман,
«Гүман бул ийманнан айыраp» деген.
Халық нақылы бар емеспе бурыннан,
Безгендей тап ақыл, ийман да меннен.
Кеулим дағлы, нәзерим пәс кисиге,
Әке исенимин ақлап келемен.
Ғарғысы деп келиспеген исиме,
Бир Алланың қәхәри деп билемен.
Ким итибар берер мендей зайылға,
Ишкирнемен жасауға жоқ ықласым.
Жердиң жутқанына хәтте қайылман,
Қөдири кеткенше бул әзиз бастың.
Арадан еки жыл өтти усылай,
Жойтылған тақыяны еслеймиз мудам.
Анам ғарғар;-ким алса да қан қусқай,
Бармекен ғарғыстан қорқпаған адам.
Ғарғап, силемеклик катынның иси,
Уяттан өле алмай ақылым хайран.
Әрман бийигинде қурыған писим.
Қаршадай басымнан кеуилим ойран.
Муңымды кимлерге шағарман енди,
Тақыям гүман еткенимде туйылар.
Оннан қалай, не деп, сорарман енди,
Көриуден үскиним бирден қуйылар.
Бул бир сырлы сезим туйғысы дерсиз,

Муҳаббат ҳасерин сезбеген мурным.
Қайраудағы жалғыз ғаздайман көлсиз,
Ушсам деп аспанға талпынып турдым.

Ялғаншыман, бир Аллама ҳәсимен,
Мендей қорқак, ынжық жоқдур сирә дә,
Иренжиу, муңларым басып еңсемнен,
Батқандайман өзим гүлли гүнаға.
Иштеги әрманым көкке жетти ме,
Исенер тауым жоқ, журиппен жекке.
Алла мени көзсиз гүбелек етти ме,
Барлық ойлағаным айланып шенке.
Сын көз бенен қарағанға кек еттим,
Қарап турып сәл жерде өсекке қалдым.
Кимсе сүйдим десе ермеклеп кеттим,
Ақылым алты бөлек, ҳәсиретте жандым.
Кеулимнің хошы жоқ, жалығып сонша,
Басымды алып кетсем деймен ылағып.
Дәртлесіуе дәртли таппадым онша,
Ким нәзер аударар жүзиме бағып.
Жоғымнан дерек жоқ, көрген хәм билген,
Қабағым ашылмас, мисли бир түнмен.
Себил болдым өз жанынан түңилген,
Дунья деп сергиздан болды деп күлмең.
Ата-анам мийрасы, ықласын жойттым,
Оны излемеуге енди шәрт айттым.
Мәниссиз сәзлерге келмес уйытқым,
Хәси болсам тәубе етип, райдан қайттым.
Жалықтым жаныма көп хазар берип,
Қәйткенде қайғыны ақылым жеңбек?
Теңиздей тууладым, сеңдей тербелип,
Сабыр түби жақсы нәтийже бермек,—
Деген ойлар жигеримди тастырса,
Рехимсиз топаслар пәнт берер тағы.
Пасық нийетлерин иске асырса,
Гүллемей солмас па жақсылық бағы.
Даналар ҳикметин оқысам серлеп,
Олардың жүрек хәм бауыры болған қан.

Тәғдир мазағында көп болған ермек,
Хақыықат жоллары жеңил болмаған.
Мен киби сергиздан, тулымында тул,
Периштедей сулыу қызлар қамыққан.
Ярына жете алмай нуллыларға қул
Болып олар жайнамаған жабыққан.
Сонлықтан бул дүнья маған бир тийин,
Кеулимдеги болмас, кимгедур аңсат.
Тауларды копарыу болмаған қыйын,
Душпанын дос етер дейди парасат.
Сабыр-тақат, парасатым өзимде
Мазаңды алмайын жоғымды айтып.
Сөйлессең мәни бар, нақыл сөзимде,
Қалған сыяқлыман көкиреги қайтып.
Дүнья сырын уғып, ашалсам көзин,
Бириңди мың етип, жарылқап өзим.
Қолыңды жеткерип аспанға созып,
Қуяр едим санаңа даналар сөзин.
Досларым, шын сөзим, иймандай сырым,
Бахытым өрлемеди салып көз қырын.
Артқа кетер еди басқан аяғым,
Сонлықтан муңлыдур бул жазған жырым.
Тәғдир тар қыснақлы, жоллар тар екен,
Бос болсаң аяққа жип тағып ойнар.
Бул жәхән кең екен хәм де тар екен,
Ушылығына жеткермеди көп ойлар.

Кеулимди сызлатқан намыс, ар мекен,
Шыңлар бир-бирине жетпей зар мекен.
Кеуил бергенлерге яр екен кеулиң,
Тасларды ериткен меҳир бар екен.
Маллар мәңиресип, адам тиллесип,
Бир-бириниң парқын аңлап хәм билген.
Жақын етер дийдар ғайып дуз несип,
Қайғылар сөтилип бауырыңды тилген.

Бул бәхәр хәр жылдан ертерек келди,
Аспанда қуслардың дизбеги узын.

Суу дәрьяға сыймай, кенелтти елди,
Бағымыз жәннеттей жайнады бизиң.
Дуньяның кемлиги, тарлығы жалған,
Әлем кеңлигине көзим жетпейди.
Гүллер майысады ғумша байлаған,
Хеш сулыұлық оннан озып өтпейди.
Мендей ессизлер жоқ, жоғын ойлаған,
Өзиңнен-ғой жақсы, жаман болмағың.
Дунья-тойханадур хәмме тойлаған,
Мен де болсам дейсең сыйлы қонағы.
Билмеймен бул сезим қашан оянды,
Бул бәхәр кеулиме ғумшасын тағып.
Умыт болып қайғы, ууайым баяғы,
Қуяш жүзлеримде нурланды балқып.
Бағымыз ишинде ол бир күн кеште,
Тутты билегимнен, жүр едим жалғыз.
Кеулимди бийлерин ойламаппан хеш,
Ол сулыу сууреттиң тымсалы нағыз.
Қағаздай қалтырап, титиренди денем,
Жаралы жүрегим тапқандай дауа.
Қызлар мақтасқанда мен менсинбеген,
Тәкаббыр өрликтен қалмаған науа.
Бул неткен жан еди, сырлы, сыйқырлы,
Деген ой есимнен айырған менен.
Жигиттиң султаны сол сегиз қырлы,
Усы болар-ау деп шамаладым мен.
Қолымнан тартты ол шоқ терек бетке,
Мен әсте жылжыйман ырқына көнип.
Бул не аұхал, Алам гүнакар етпе,
Уяттан иши-бауырым барар өртенип.
Шоқ терек шақасы шырмауық толған,
Қалың жапырақлы, қойыу саялы.
Бауырына тартпақта жулқылап ол хәм,
Жәннетке енгендей ой хәм қыялым.
Ол үнсиз телмирер, мениң тилим лал,
Көзлери нигинен байқарман халын.
Ақылын алса керек жүзимдеги қал,
Жалынлап турғандай, шарпыған жалын.

Мениң кеулимде де тутандырып от,
Ол отта өртенбек, көзсиз гүбелек.
Бирге жансам деймен, жаным қайыл боп,
Көзлеримнің алды тынды дөңгелеп.
Еки от өртенип жанғанбыз бирге,
Сәруидей таулаанып яр қушағында.
Жан бир, тән бир, дәуран сүрип өмирде,
Жанып жасау үшін жаслық шағымда.
Таң атты, яр кетти, жалғызбан және,
Ойларым алыслап кетпес жанымнан.
Хасла мухаббатсыз өнгенбе нәрсе,
Тасларды еритер, отпан, жалынман.
Тағы да кеш болды, қараңғы геугим,
Шарбақтың алдынан өтти ол жай менен.
Қарасын көргеннен тыншымай кеулим,
Түнди өткерсем дер жөне ай менен.
Қалың бүк астында бұғып отырған,
Яр мени көриуден шығар алдымнан.
Жетиүге ынтығып, ушып киятырман,
Оның қушағында өлсем қайылман.
Усылай табысып жүрмиз кешлерде,
Қайта-қайта сүйер жүзимнен ярым.
Ашылмағай сырым әлле кимлерге,
Қим билитти, тыңшы биреудің барын...
Периштедей кеулим таза, пәк едим,
Бурын бул бәлени билмес екенмен.
Кимлерден утылдым, кимнен пәнт жедим,
Бирақ өз диниме өзим бекеммен.
Енди тақыя емес, ууайым, қайғым,
Ярдың нәзерине интизар жаным.
Саулаты санамда, сынығы айдың,
Оны бир көрмесем қыйындур халым.

Көшемиз бойында оның да үйи,
Мудам ашық турар терезелери.
Бир шығып қалар деп, бауыры ийип,
Аңлып турар еди хәр күни мени.
Билмеймен басқаны дөгеректеги,
Ол отырған жайға қарай бериппен.

Хусни мисли Юсип пайғамбар киби,
Ақылымды аларын қайдан билиппен.
Ақ көйлек, ийинде кабиркот костюм,
Шашы мүйіздейин, қаслары койыу.
Яр жамалын көрип билгенлер айтсын,
Бармекен дүньяда дийдарға тойыу.
Ярым билер мениң бул аухалымды,
Көрип сағынышлы көзде жасымды.
—Анамның арындай сақлап арыңды,
Басыма теңермен, —дейди—басыңды.
Мен оған айталмай ахыу-зарымды,
Тилим жууыспайды-ау сөйлейин десем.
—Иске асырмасам айтқанларымды,
Қыя бақпа мейли, жигит деме сен.—
Жүзиме телмирип жууап күтер ол,
Шашларымды сыйпар, жүзимнен сүйип.
Анам зинхар айтқан өзиңе бек бол.
Бек болалмай қалып өртендим күйип.
Ол от хәуиж алар жүректе лаулап,
Хеш қурбым жетпейди мүшкил сөндирмек.
Күш хәм де құдиретиң алалмас жаулап,
Күйип, жандырмауға болды көндирмек.

Мен ашықпан, яр жолында күйейин,
Ығбалыма не жазғанын көрейин.
Ол не айтса кеуилиме түйейин,
Хәм тәрийпин баян етип берейин.
Қудай сүйген бир етикши арқада,
Өмир сүрген мийнет етип еринбей,
Өнеринен алғыс алып бәрхама,
Күн көриси оның екен ебиндей.
Қатарынан кем қылмапты ул-қызын,
Алийбай сол етикшиниң улы екен.
Әке улын аяғынан турғызып,
Қалада оқытқан, бахтын тилеген.
Атаның парызын өтемек ушын,
Оқыуға ықласлы болған жасынан.
Исине уқыпты аянбас күшин,

Жанын аямаған ата-анасынан.
Хәр кимниң нийети жолдасы деген,
Аллам оған көрик берген алтындай.
Ата-ана арзыуы ықласы менен,
Өсирген өр етип, кеулин қалдырмай.
Ол өр еди, кеули қайтпаған хәргиз,
Дүньяны таныған, көкиреги де кең.
Оған салыстырсақ мен бир билимсиз,
Мен оған өзимди көрмегенмен тең.
Сонда да сүйемен шын кеулим менен,
Гүман етермен хәм шын ашықлығын.
Гейде кеулин аштай екиленер ол,
Қыйнар екен оны тартыншақлығым.
Мен қайдан билейин мына пәлектің,
Тәшүишке толы хәм ғалмағаллығын.
Сүйгеним не пайда кеулим қәлеп дым,
Ойлаған ойына тең болмағанлығым.
Яр үмит етери мениң жаслығым,
Хәм билимли, көргенли үйде өскеним.
Сезген екен кимселердің қаслығын,
Оны қолға түсиремиз дескенин.
Сонда қаны қайнап аяған мени,
Кийиктей секирип, пөнт берип кеткен.
Жигитлердің болмай қалып дегени,
Еткен сумлықлары басына жеткен.
Оянан берли өтип кетти қанша уак,
Қызларда оқыуын питкерип кетти.
Уры дегенлери шықты, сүттен ақ,
Олар неге сонша мәккарлық етті.
Жандай дос болғанбыз, сол түнги ақшам,
Ата-анам кеуилин айтсеш исенген.
Усы күнге шекем бул сырды ашқан,
Биз емес, ол сумлық күл болып селген.

Қыс айы аязлы күнлердің бири,
Почтадан хат келип түсти қолыма.
Аты-жөни жоқты яки адреси
Бәлким кеширемиз мейли оны да.

MA'LIMLEME
RESURS
ORAYI

Дәрхал хатты алып оқыдым бастан,
— Кеширөгөр әдиулим, мендей көзсизди.
Гайбана ашығың сен деп от басқан,
Сыртыңнан көрип ақ сүйгенмен сизди.
Есиңдедур тақыяңды алдырған ақшам,
Мен сол өзін отқа урған гүбелек.
Хақыйқаттан қорқып бахтымнан қашқан,
Мен едим сол сорлы ақылсыз геуек.
Сени ертип келген қызлардың иси,
Маған таныстырып, сол түни қашырмақ
Болған үәдемиздің шықты рәсуасы,
Өзиме шинди биз құрған қармақ.
Бизди тутып алып гүзетши сол түн,
Басты апарып бир циркиуханаға.
Кимди тыялмаса, өлтирер құлқын,
Тақыя урлағаным болды баҳана.
Ис насырға шаппасын деп әуеле,
Сениң тақыяң екенлигин жасырдық.
Тақыя меники деп, айт деп Дәмеге,
Қутылсақ болар деп, сумлықты асырдық.
Қызлар кеширдик деп, тақыяны берсе,
Жазған тил хатлары иске аспады.
Мүлк ийесин әкеп дәлийллемесе,
Мойынлатты сөйлеме деп басқаны.
Жазмышта көп екен мениң көрерим,
Сәл жерде екен алжасыуы адамның.
Қып-қызыл жилиге ақыл берер ким?
Хәм мойынлап тақыя урысы атандым.
Үш жылға судландым, елден алыста,
Өтеп атырыппан алған жазамды.
Кеширим сорап сеннен әуел=ақ баста,
Алладан тилесем бойма қазамды.
Хал-жайымды билип жеркенерасең сен,
Мени сениң мәртлигиң таң қалдырар.
Мени жили дерсең, әумесер дерсең,
Сениң ышқың еле өртеп жандырар.
Сен шоршынба мени излеп табар деп,
Енди мениң саған қолым жетпейди.

Алланың Ғәзеби маған жауар көп,
Жүзиме жағылған күйе кетпейди.
Сеннен кеширим сорау, мениң парызым,
Ол дүнья, бул дүнья жүзи қарасы.
Мойнымда кетпесин тақыя қарызым,
Еки қыз хызметиниң болды парасы.
Сүйдим сени, пәнт жеп қопаллығымнан,
Тууған жер топырағынан шетлетилдим мен.
Алла сени сақлап ҳадаллығыңнан,
Мен жат журтта ийтлер киби өлермен.

Бул не сумлық, бул не хәдийсе,
Отқа жағып жоқ еттим хатты.
Бул уақыяны үй-ишим сезсе,
Арқаларман мен жаман атты.
Тақыя түе әкемде кеткен,
Жоғалтыулар қатайтқан мени.
Ким дүньяның түбине жеткен,
Еске алмаспан Ғәррем кимсени.
Жақсылықлар бизди қолласын,
Кимниң писин құртса хийлекер.
Жарымасын, тасып-толмасын,
Өрби-өссин жақсы нийетлер.

Бул дүнья өзелий әрманлы екен,
Оның жетегинде адаспа жаным.
Кимге жәбириу-жапа, кимге шадлы екен,
Мухаббат жол көрсет жүрегим жалын.
Яратқаннан жалғыз Ғана тилегим,
Ярдың кеулин тек өзиме қаратып.
Пидә болғай жолларында жүрегим,
Қосылуға имкан бергей жаратып.
Кеулим шийрин қыялларға берилип,
Жұлдыздай жайнайды көрсе оны көзим.
Беглерге бергисиз, қасы керилип,
Шахзадалар киби тутады өзін.
Оннан сайын киширермен мен пақыр,
Қандай қылық, өнер тапсам жағарман.

Сайып сыртымыздан ким не деп атыр,
Сол купыя сырымды қалай жабарман.
Қолға қалем алып, яр ышқын пәмлеп,
Айтсам деймен писентимде барымды.
Қағазға түсирдим кеулимди жәмлеп,
Бир майдан көрмесем сағынарымды.
Қосық бола қалды ышқы дебдиуим,
Хәп заматта питти он, он бес куплет.
Ярым оқып көрип әлхәббиз деуин,
Билер-ем дузағым емес, әпиу ет.
Атымды жазбадым бас хәрибин Г. деп,
Қол қойып тауыстым изине хаттың.
Мениң кеуилимди өзиң аңла тек,
Терезесин ашып, ишкери аттым.
Жаслар газетиниң бас редакторы,
Нураш досты екен хәм ойласары.
Қасында бар екен көп жолдаслары,
Хатты жасыра алмай оқыпты бәри.
Нураш сезип поэзия қумары,
Кеулиме түсинген жан екен бирден.
Жоқары бахалап хәр қатарымды,
«Қызлар хәуазы» деп газетке берген.
Қосығым газеттен атсыз шыққанын,
Көрип қууансам да, өкиндим кейин.
Билсем деп ярымның не деп уққанын,
Көз, жүзине бағып қоярман зейин.
Бир күни ашыудан түтиккен жаны,
Ол келип қолымнан тутты да беккем.
Жүрегимди жарып, батты айтқаны,
— Сол ашық ярыңды айт сен ким екен ?!
— Хатты кимге берсем сол болады-дә,
— Оны мен алмадым алғанлар басқа.
Оқыған жигитлер жолыңда шайда,
Көзим дөңгеленип толдылар жасқа.
Я оның аты жоқ, я мениң атым,
Оның гүналауы дурыс та шығар.
Ийесине барып жетпесе хатым,
Гәзетке бермедим, демедим шығар.

Мени сынамақшы болғанды бәлким,
Қайтымы тез болды өзине тартып.
Қайта жанландырып жүректің тарын,
Сүйді көзлерімнің жасларын артып.
— Менде кеулиң болса, әкетемен мен,
Үй-ишиңе билдир, анаңды көндир.
Жасы үлкен жиберіп разы етемен,
Нан сындырмақ деген бурыннан жолдур,
Кеуіл бирлеп қууаныстық усылай.
Қустай сергекленип өзиме келдим,
Анама айтыуға ебин табалмай.
Сиңлим Гүлжақанға айттырған едим,
Анам ақыл айтып жақсы сөз бенен:
— Мен ойлап бахтыңды, келешегіңди,
Тилеушиңмен—деди—жарқын жүз бенен,
Келгенлерге кет демеймен хеш кимди.
Келемен дегенге ашық есигим.
Бирақ сол жигитти мақул көрмеймен.
Еситтим қашшан-ақ жәнсіз не исин,
Сениң теңің емес, оған бермеймен.
Қызбай-ақ қой оның сын-сымбатына,
Еркеси екен ол мәс қатынлардың.
Гәп келтиріп жүрер абырай атыма,
Аяқ асты етпе әкеңнің атын.
Егер тыңламасаң айтқан гәпимди...
Перзентім емесең бир түсигимсең,—
Ауызымды ашырмай қайта дәпинди,
— Пайдаңды айтаман, мени түсинсең.
Сен палапан еле, ол сақа жигит,
Алдап-арбауына исенбе хасла.
Бойыңды дүзеп ал, алдыңда үмит,
Оны қыялыңнан шығарып тасла,—
Анама қайтарып сөз айтыу қайда,
Сорым қайнап қалды, ол биліп бәрін.
Жылап-сықлап, жалыныудан не пайда,
Өзиме мақулдай жасырын көрим.
Анама билдирип сөйлескенімди,
Қалдырмастан баян еттім ярыма.

Кырып-жойып, урсып, барлық сиңдимди,
Көрер хорлық бармағанлар барымға.
Анам айтқан гәптиң еситип бәрин,
Ызадан буулығып исинип кетти.
—Өзиме ылайық бар намыс-арым,
Анаң айтқан ақыл жериме жетти.
Анаңды тыңласаң ашық арамыз,
Сол айтқан сөзлери қақыйқат болсын.
Шынлықтан қашқанда қайда барамыз,
Айырылсақ өмиримиз жууадай солсын.
Болар ислер болып кеткен өткінши,
Жамғырдай нөсердің қалмаған изи.
Алты дүркін өтті, сенсең жетинши,
Хеш бири меншиклеп алмаған бизди.
Усылай хошластық, көзде жасымыз
Енди бир-биреуди бизге көриу жоқ.
Ес енерме, тасқа тийип басымыз,
Жүрегиме қадалғандай болып оқ.

Не бир бәне жолларыма ор болды,
Гей бир сулуу сырғыялар сор болды.
Анама сездирип ашықлығымды,
Өз үйим өзиме қәпес тор болды.
Түнде есик қулыплы, күндиз шығармас,
Үйде хеш ким қал-жайымды сорамас.
Жаман екен жақын жердің алысы,
Бир-биреуден болдық, хабар алалмас.
Күни-түни ойлағаным яр болды,
Көз алдымнан кетпес жамалы оның.
Айралықтан оған ишиу кәр болды,
Не жананлар терис кийдирди тонын.
Ярдың турағы жоқ, мәйхана дәрти,
Жумысынан шығып қалған сол себеп.
Ишиушилиқ хор өйлеген не мәртти,
Мениң жаным төзбес оны көрсем деп.
Қанша уақыт өтті, мен оған зарман,
Бир күни изледим шығып алдынан.
Маған бетин бурмай баратыр арман,

Шын сорлы мен екен ярдан алданған.
Қанша өзгенемди тутайын десем,
Күшим жетер емес, еки көзиме.
Бүйтип қорланғанша қәнекей өлсем,
Оны қаратарман қәйтпн өзиме.
Бир нақыл ойыма сап ете қалды,
«Жаман хаял, жақсы ерди хор етер».
Шынында оны ким бул жолға салды,
Бул кетистен барса, басына жетер.
Дүньяға келиппен жақсы ат пенен,
Сүйиклимди қоллап жақсы яр етсем.
Неси айып жақын болсам жат пенен,
Ақылласып, қатардағы нар етсем.
Өзимниңде кеулим хош болар еди,
Душпанлар не десе, дей берсин олар.
Табыссақ талайым ашылар ма еди,
Бизлер турмыс қурып, бир болсақ болар.
Бул ойлар жанымды қайрады тасқа,
Ярды тауып мен изине ерейин.
Анам өлтirse де бир өлим басқа,
Не салғанын ығбалымнан көрейин.
Бул нийетим алға қойған шәрт болды,
Ярды тауып алдым мәйханасынан.
Өзимди услап ет жүрегим мәрт болды,
Бир айланып күлип өттим тусынан.
Яр мени көриуден оттай алысты,
Албырап қолынан сарқумы түсти.
Тап биреу аяғын алғандай басып,
Өзгерди түр-түси-әп-әший хусни...
Изиме айланып қол бердим оған,
Шегелеп қойғандай турмас орнынан.
— Тур деймен, әзийзим, саған не болған?
Лал болып қалғандай қозғалды зордан.
Изиме ерди ол, үнсиз келемиз,
Көзинен аққан жас омырауын жууған.
— Соншама босасып, күйдиң неге сиз,
Сен емеспең уллы ислерге бел бууған?
— Менмен, сен деп, хәммесинен қол жууған,

Жылап көрисермен тек арақ пенен.
Анаңыз себепли, жумыстан қууған,
Мен маңлайы қара, өмири қараппан.
Мен сүйип қарарлық хеш зат қалмады,
Тууысқан, тууғанға меп ата бийзар.
Арақхор деп, жумысқа хеш ким алмады,
Мен қуұтақыр кет сен гүлзарыңа бар.—
— Әзийзим қасыңнан қуұма мени сен.
Сен едиң ғой қолым жетпес султаным.
Әрманым жоқ, изиңе ерсем қалесен,
Өзиңе бағышлап, бул жаным-тәним.
Бағдың төри еди, онда дүт тоғай,
Қойыу көлеңкеде бой тасаладық.
“Бул табысқан күннің изи қут болғай”,
Үөде сол бир-биреуге болайық садық.

Усьлай анам, ақ пәтияңды атлап,
Ярдың кеулин тауып, ырқына көндим.
Ғарғасаң да қара жерди тоқпақлап,
Айырмақ болсаң сен, тиле бизге өлим.
Қосылып қойғанбыз оң жақта жүрип,
Оқуды тасладым, онда жумыс жоқ.
Екеуимиздің қалтамызда ийт үрип,
Гөдалықтан өзге бизде кемис жоқ.
Қол усласып кеттик көшеме-көше,
Хеш кимнен қорқыу жоқ, айбыныу да жоқ.
Дос хәм душпан бизди көрдилер нешише,
Шуғыллар гәп тасыр айырмақшы боп.
Күндиз қыдырамыз, күн батқанынша,
Кеште тарқасамыз үйди-үйимизге.
Бул әдеттен қанша сөзлер еситтим,
Қулақ аспайман деп, гәп сөзиңизге.
Қанша қыяметің ирке алмай бизди,
Жол тауып табыстық қайдан да болса.
Ғарға шоқыса да еки көзимди,
Тек жанымда ярым бир майдан қалса.
Тобем көкке жетип көкирегим ости,
Ол деген сулыулар жолларда қалып.

Биз тууралы сөзлөр желдей гүүлесте,
Ашыктык сырымыз елге таркалып.
Анамнан көп көрдим хорлықты жөнсиз,
Деп жүрсөм ярымның көргөн азабы,
Ауыр экен, мени десип «жүүенсиз»,
Үйлөндүрмөс, әкеси өлгөн, азалы.
Яр сездирмей маған өзүнің сырын,
Ол деген кеулиме жетпекши экен.
Ағайын қарық қылмас қараған қырын,
Мени алысқа алып кетпекши экен.
Ярдың ой-қиялын сезген соң жаным,
Басымыз қосылса тасып-толайын,
Тууған журттан хасла безбегил жаным,
Сен султаным, мен ултаның болайын.
Уқсын жаның тууған жердің қәдирін,
Ел-журтыңның ауыр жүгін арқалап.
Шеше алмасаң ығбалыңның тәғдирін,
Кимди оңдырмақсаң, кимди жарылқап.
Мен билермен ығбалыма сызғанды.
Кимди сүйсем, сол деп өлип кетермен.
Қуда урсын, уәде ықрарын бузғанды,
Сенің менен мұрадыма жетермен.
Жанға жайлы рәхәтлі кешелер,
Қушағына алар жасыл майсалар.
Бахтымдай жарқырап айдын көшелер,
Келешекке талпындырып ой салар.
Сыртымыздан үрсе ийтлер сабалақ,
Анам зарлап, — қосылма — деп зар қақты.
Оның үйі, оннан бетер табалап,
Убыжықтай көріп не атқа тақты.

Ағар дәрья тасқынлары мәужиреп,
Не тосқынлар ағып кетти ийримде.
Зықна қолларында, мүлк ирип-ширип,
Дүнья тапшымедің сонша мийримге.
Айыбымды етек пенен жабалмай,
Хәмиледар екенім әшкара болды.
Барарға жай, ишерге ас табалмай,

Ер дегеним елге масқара болды.
Күйингеннен күй шығады дегендей,
Қызды қысындырып берген қудайым.
Паналарға ким бар қәдир билгендей,
Жақсылық еткеннің қулы болайын.
Кемпир апам асыраған жасымнан,
Ол күнде дәрмансыз, қартайып қалған.
Еркелетип сыйпалаған басымнан,
Ол да дәртлі шақырағы шайпалған.
«Кайда барса бөдененің үйи жоқ»,
Дүньяның кемиси албыратажақ.
Ақылым болса да, мениң мийим жоқ,
Өзимди де болдым, өзим атажақ.
Ярым жалбарынар баурына басып,
Дүньяда теңлик жоқ заманын бақлап.
Мениң артымда да дәулети тасып,
Турған жоқ, жыларман әкемди жоқлап.
— «Шыда азмаз, жұмыс таптым жалланып,
Хеш кимнің миллетин көтермеймен мен.
Ақша тауып, кетемиз биз халланып,
Бизди қууғанлардан еткізбеймен кем—”.
Дейди ярым мен де енди ойланып,
Жұмыс таптым радиодан хә демей.
Тәжирийбелі жазыушылар менен мен,
Аяқ қостым қырдың ерке гүлиндей.
Қосық жаздым әке жолын қуусам деп,
Кешир әке әруақларың қоллағай.
Ат шығарсам, айыбымды жуусам деп,
Қызың ел-журтыңа масқара болмай.
Бир неше күн шатпақладым көп сөзди,
Пикирим жәмленбей шашыранды ойлар.
Түнлерде уйқыламай, шөп тиреп көзди,
Ой түбине шүмдим мен емес бойлар.
Көз алдымда сағымланар өткен күн,
Ата-анам дийдары, мийрим шәпәтти,
Хәр күн шауқым, дасқал өскен шадлы үн?
Енди бизге бир көриуге зар етти.
Молшылық, тоқшылық қәдири өтти,
«Қысқа жип гүрмеуге келмей күйдирер.
Әттең жаслық мәүсим өтти де кетти».
Өмир көклек жас ийисин сүйдирер,

Ескен дауыл күн шыққан соң басылып,
 Нурға толып кеткеніндей дүньяның,
 Инсанның басына не сауда салып,
 Аңларсаң турмыстың басын, аяғын.
 Тәғдир бизди сүрниктирди, жықпады,
 Алжастырды, адастырды, алдады.
 Күйе сүртти, пәк сезимге жуқпады,
 Үмит, тилек талпындырып алдағы.
 Нени нийет етсем жеткерди Аллам,
 Азаматым айтқан сөзінде турды.
 Қанша ерси ислер етсе де адам,
 Жақсы нийетлерге жүзлерин бурды.
 Жаслар газетінде қосығым шығып,
 Халық гүлесті әке жолын қууған деп.
 Қууандым, дос, душпан үстинен шығып,
 Билген мақтар, жақсы анадан тууған деп.
 Даңқымды жеткерди ауыл-аймаққа,
 Күлип бақты, бұрын жүрген шекелеп.
 Қайын журт та, бизге кеуіл қоймақта,
 Әжел депти жүргениңди шөкелеп.
 Ийемди тапқан соң анам қууанып,
 Халық жыйылып, гүмбирлеген той болды.
 Дослар күлип, душпанларым сууалып,
 Қызған баслар ғуулап,—қой қа,қой—болды,
 Ауыл елди жырға бөлеп салтанат,
 Хош қауазлар сазға түсті сынғырлап.
 Бет ашарда адамларға атпа-ат,
 Сәлем еттим шашбауларым шыңғырлап.
 Еңкейгенде жерге тийер қос бурым,
 Есилгеймен ерис болып салтыңа.
 Кеулиме түйейин айтқан дос сырын,
 Нәсиятларың уқсас мениң антыма.
 Ант ишкенмен опадарың болсам деп,
 Бул дүньяда жаздырылмай жубымыз.
 Үйіңнің уйтқысы болып толсам деп,
 Қанша ууайым, қайғыларды жуттық биз.
 Дүнья сулыу, сағымланар нурланып,
 Әрман үмит, тилек нийетке жетти.
 Үмитсиз шайтанлар арқада қалып,
 Жағаларын услап тәубелер етти.

Эпиграф

«Түс түлкениң тезеги» деп көп киси,
Исенбейди көрген түске оншама.
Жақсылыққа жорыйман мен түсүмди,
Нийетим хақ, исенбеске не шара?
Бул өмирде тири бенде көрмеген,
Мәзи ертек, ески аңыз сыяқлы.
Көрген түсүм маған маза бермеген,
Өзиме аян болып ойлантар қатты.
Әмиу тасып бурқасынлап гүрлеген,
Астан-кестен бола қалды бир уақта.
Қорқынышлы әжептәуір-түр менен,
Жети баслы жылан шықты былғақлап.
Хәр ийнинде үштен-үштен басы бар,
Қанат қылып, оңлы-солға сермейди.
Жети бәле аузын ашып асығар,
Ысырапылдай жалмап тыным бермейди.
Тартар сууды тоғыртқадай симирип,
Қылғытады не шықса да алдынан.
Жип-жиңишке узын қарны семирип,
Қуу тақыры шықты әтираптардың хәм.
Суусыраған аң менен құс, адамлар,
Шожып барар, жан дүньясы күйреген.
Артқа кетер алға басқан адымлар,
Жети бас сурланып тилин түйреген.
Қорқыу, хүрей, ақыл-естен айырып,
Жан таласқан жан-жәниуар қырылып.
Не инсанның қанатынан қайырып,
Мыжғғыланған басы жарға урылып.
Дәрья бойларында қуураған гүлбак,
Шөгиртекке айланбақта тоғайлар.
Қара жер суусырап айырылып қақ-қақ,
Диң аспанға шығып шырлар торғайлар.
Гүлленген диярым солмақта бийуақ,
Қолларында қылыш Алийбай, Гүлжан,
Болды, жети баслы бәлени урмақ,
— Қайт— дейди изинде анасы, Айжан.

Көпишлик топылды, кимлер жер кушты,
Жети бас от шашып урсаң селт етпес,
Өткир айбалталар аспанға ушты,
Ол ығбалға питкен бәледур кетпес.
Алийбай, Гүлжан хәм жанланды, халық,
Қоғадай жапырылып, басын көтерди.
Мен хәм тас көтердим қолыма алып,
Жети бас қахәрин бизден өткерди.
Ысқырған усқыны айдарға мисли,
Хеш кимди жолатпас тумлы-тусына.
Бар самалды тартып, қомпайды, исти,
Қумлар құйылғандай халық рууқына.
Турды, тири екен, Алийбай, Гүлжан,
Жылан жылыслады құйрығын таулап,
— Қәне, маған қарсы турмақшы қай жан?
Жаның қолымда — дер, жети бас шаулап.
Басыңды көтерсең шығады мылжаң.
Қол хәм аяғыңды кесесең өзиң,
Биздей жылан болып жылыслайсызлар,
Хеш адамый затқа түспесин көзиң.
Ерли-зайыплық жоқ алыслайсызлар,
Жақсы сөзге жаным семирер мениң.
Дүньяны тербелткен сезимлериңди,
Аларман тилиңнен сууырып сениң.
Сулыу жигит, сен тарт, тез салдауыңды,
Хәр жерде, хәр мүшең жайрап қалмасын.
Шайра маған арнап мақтауларыңды,
Бүлбилдей сайраған сестің талмасын. —
Ах, Алийбай сонша тез шалтлық еттиң,
Қылышты алып, сермеп қалдың Гүлжанға,
Бәлеге алдырмай мен мәртлик еттим,
Дерсең бөлким хазар берип бул жанға.
Әттең, тәннен бас үзилди домалап,
Қулады тән, қақ айырылып қарыны.
Жайрап жатыр, қос нәресте иңгалап,
Аңлатқандай тириликтің барыны.
Барлық өшлерде көтерди басын,

Жылан демин тартып, тым-тырыс қалды.
Көл қылып аналар көзинің жасын,
Жер қанға қақалып бир тыныс алды.
Гүлжан да тирилип, өлилер менен,
Домалап жатырған басы қолында.
Ышқыңды, ул-қызым дейип, емиренген,
Ырза Алласына, қалса соңында.
О, жаратқан жан ийем, қоллайгөр өзиң,
Шын кеулинен айтқан ана тилегин.
Еситип тур екен, оның бул сөзин,
Жәбирайылды дәрриу жоллапты сол күн.
Ақ дүлдүл үстінде аппақ периште,
Қустай қанаты бар ушып киятыр.
Жылан айырылып, қәхәрден, күштен,
Басын тек паналап Аллалап атыр.
Қашқан да, қууған да бир Алла дейди.
Бәле тығылыуға жер табалмайды.
Гүлжанның анасы зар-зар еңирейди,
Алийбайды ғарғап, жер тоқпақлайды.
Гүлжан айтар;—анам көтер басыңды,
Ана ыразысыз, Аллада наразы,
Көл қылып булама көзде жасыңды,
Алланың бұйрығы өмиримнің азы.
Аққан көз жасыңа мен мантықпайын,
Өмириңде саған, қайғы арттырғаным.
Құлпы тас арзымас, тез умытылайын,
Тәнимди ауырлар ана топырағым.
Рәхәт таппаспан еки дүньяда,
Күйдирип кеткенмен, пәтияңды атлап.
Келешек өуладың тутсын ядында,
Анамның ақ сүтин өлмедим ақлап".—
Периште пөл-пәллеп жерге түсти де,
Мамықтай аппақ пәр қоллары менен,
Көтерди Гүлжанды дүл-дүл үстине,
Алийбай әуере баллары менен.
Нәрестелер шырқырасып жылаған,
Жети жүйремизден өтпекте сести.

Хеш ким айбынбастан енди жыланнан,
— Бәләқада өз басын жалмасын, дести.
Гүлжанды ақ мамық кепинге орап,
Алып ушып барар аспанға таман.
Алийбай пушайман көз жасы сорғалап,
Жин урған, тири жан, қалса да аман.
Гүлжан еди оның ығбал жулдызы,
Гүленткен өмирин муҳаббат пенен.
Бар болса, соңында қалған ул-қызы,
Жасап атырман дер қол-қанат пенен.
Бул дүньяның изи бузық, ойрандур,
Бәле-қада бассаң аяқ астында.
Пәк сезимлер бир бийғубар жайрандур,
Өлер олар жаманлықтың қастында.
Гүлжаннан төгилген ҳақ қан топыраққа,
Араласып сиңген рухы менен.
Ана жерге сәждем, тәңирим ҳаққа,
Мен бир мөмин бендең, тәубе етемен.

Гүлистан Шамуратова
Мухаббат әпсанасы

Қарақалпақ тилинде
«Қарақалпақстан» баспасы
Нөкіс—2005

Редактор *Г.Пирназарова*
Художник *Исмайыл Қыдыров*

ИБ—8290

Териўге берилген уақты 3.07.2005. Басыўға рухсат етилген уақты 10.08.2005. Қағаз форматы 60x84¹/₁₆. Гарнитурасы «Таймс». Офсет усылында басылды. Көлеми 2,0 б.т. Шәртли б-т. Жәми 1000 нускада. Буйыртпа №1822.

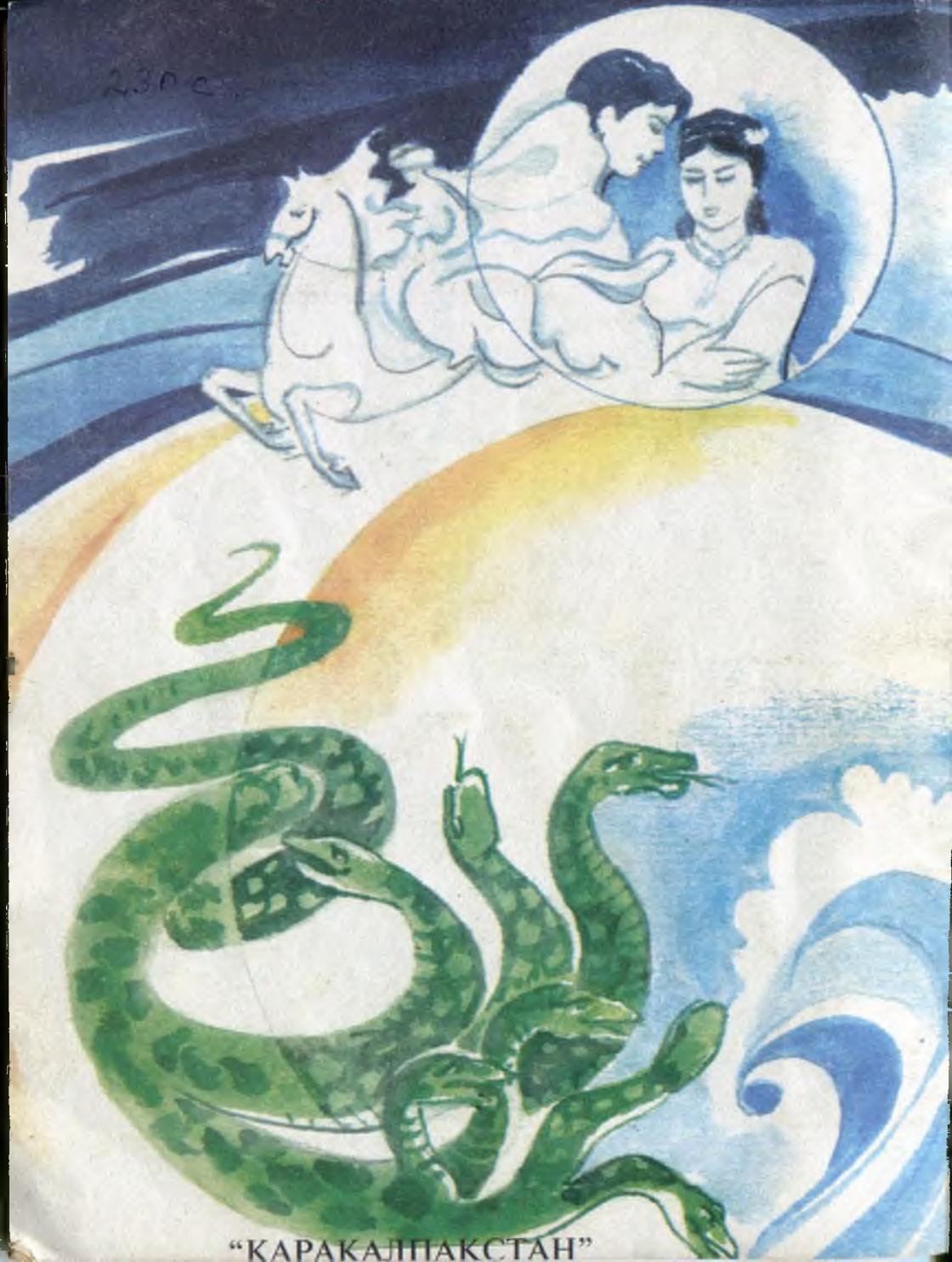
«Қарақалпақстан» баспасы
742000, Нөкіс, Қарақалпақстан көшеси №9

Ж.Ш.Ж. Нөкіс полиграфкомбинаты
Нөкіс, 742000 Нөкіс, Қарақалпақстан көшеси №9

Мазмунлы екен, “Өмир дәстаның”,
Хәп заматта оны оқып таслады.
Әсиресе тәсир етти хатлары
Әкеп берген конверттеги почтаның,
Редакторлау керек екен тағы да,
Улыўма, маған унады бул жазғаның.
Тез китап ет, не қыласаң басқасын...
Мәртлерше “жырлапсаң муҳаббатыңды”,
Әлем тағы тән алады атыңды.
“Өмир дәстаның”нан көрдим ҳақыйқый
“Ерди-ер хәм жер қылатын-қатын” ды.
Тек алға, жаздырма усы пәтиңди!...

Толыбай Қабулов
Қарақалпақстан халық шайыры.
20.02.2005ж.

230c

“КАРАКАЛПАКСТАН”